

Expunere de motive

În perioada 16-22.12.1989, odată cu declanșarea evenimentelor revoluționare de la Timișoara, situația socială în orașul Caransebeș a cunoscut o tensionare continuă, ca urmare și a informațiilor venite dinspre orașul de pe Bega. În unitățile militare și ale M.I. s-au instituit măsuri speciale, care au fost cunoscute și de civili. S-au înăsprit măsurile de control în întreprinderile economice din oraș, controlul organelor de securitate fiind vizibil. Pe toată această perioadă, s-au răspândit manifeste care chemau populația orașului în stradă pentru a protesta față de regimul totalitar ceaușist. În noaptea de 17-18 decembrie 1989, în oraș și în zona industrială, au apărut primele inscripții anticomuniste și anticeaușiste; s-au lipit bilețele pe băncile din parcurile orașului și pe unele case, cu textul "Jos comunismul", "Libertate", "Jos tiranul". Organele de securitate au luat măsuri de depistare a făptașilor prin metode "specifice", iar câțiva au fost descoperiți și reținuți pentru anchetă. Arestările au avut loc în perioada 18 - 20 decembrie 1989, iar cei arestați au fost transportați la Reșița, în vederea continuării anchetei.

În dimineața zilei de 21.12.1989, când dictatorul Ceaușescu era încă la putere, angajații de la ICM, una dintre cele mai mari întreprinderi din oraș, au avut curajul de a opri activitatea și a organiza o manifestație de susținere pentru Timișoara. Angajații „Uzinei” s-au organizat în coloane și au pornit în marș spre sediul Comitetului Orășenesc P.C.R. și al Consiliului Popular, aflat în centrul orașului. Pe traseu, coloana de manifestanți a scandat lozinci antidictatoriale, cerând drepturi și libertăți democratice. Pe parcurs li s-au alăturat angajați de la alte întreprinderi din oraș, cum ar fi cei de la A.C.H., Vest-Conforest, precum și alții. Peste 10.000 de manifestanți s-au adunat în fața Consiliului Popular unde au scandat în continuare lozinci împotriva lui Ceaușescu și împotriva comunismului, piața din fața clădirii devenind neîncăpătoare pentru numărul impresionant de demonstranți care au venit să se solidarizeze cu mișcarea anticeaușistă și anticomunistă care se desfășura la Caransebeș. În acest timp, revoltele au luat amploare în oraș, situația scăpând de sub orice control. Practic, cu o zi înainte de fuga lui Ceaușescu, Caransebeșul era deja un oraș liber deoarece încă din jurul orei 14 revoluționarii ocupaseră deja Primăria, iar autoritățile comuniste nu mai aveau nicio putere. În seara de 21 decembrie 1989, au avut loc și primele altercații dintre manifestanți și organele de ordine (M.I.). De la Consiliul Popular, grupuri masive de manifestanți s-au deplasat la sediul Miliției și Securității din oraș și au cerut eliberarea celor arestați în zilele anterioare pentru răspândire de manifeste. Organele de miliție și securitate nu au dorit să dialogheze cu mulțimea adunată în fața clădirii M.I. și au început să tragă cu armamentul din dotare. Primele împușcături s-au auzit în jurul orei 18.00, când a fost înregistrată prima victimă. Persoana rănită a fost transportată urgent la spital unde, din păcate, a decedat. Mulțimea a asediat ore în șir sediul Miliției și al Securității, iar angajații M.I. au încercat să-i împrăștie cu serii repetate de focuri de armă automată. În încercarea lor de a pătrunde cu forța în sediul M.I. din Caransebeș, manifestanții au folosit pe post de „berbec” o automacara, reușind să spargă cu brațul acesteia poarta imobilului. După câteva ore de asediu, milițienii și securiștii au părăsit pe ascuns sediul, sub presiunea numărului mare de manifestanți care participau la asaltul clădirii. Revoluționarii au reușit să pătrundă în imobilul care între timp fusese incendiat de foștii milițieni.

În aceeași seară au fost incendiate și clădirile Tribunalului și Procuraturii. În aceste împrejurări, o parte din personalul Miliției, Securității și activului Comitetului Orașenesc de Partid s-a refugiat în incinta unităților militare. În noaptea de 21/22.12.1989, centrul orașului a rămas în totalitate sub stăpânirea revoluționarilor. Se poate spune că, în acele momente de solidaritate maximă, toți participanții la evenimente s-au transformat în adevărați revoluționari, aproape întreaga populație a orașului aflându-se pe străzi. Practic, manifestații au reușit să elibereze orașul de orice autoritate comunistă chiar dacă niciunul nu avea certitudinea că revoluția va învinge. E adevărat că unii au participat mai activ decât alții la desfășurarea evenimentelor, dar extrem de important este faptul că aproape toți caransebeșenii au fost prezenți, i-au susținut și încurajat pe cei care acționau în vederea înlăturării autorităților comuniste. Este evident și incontestabil faptul că susținerea de care s-au bucurat atunci liderii manifestațiilor din partea unor mase impresionante de oameni a avut un rol decisiv în victoria revoltei populare de la Caransebeș. Fără a avea susținere din partea miilor de oameni participanți la evenimente, liderii care au condus revolta populară de la Caransebeș nu ar fi avut nici o șansă în fața autorităților comuniste.

În dimineața zilei de 22.12.1989, în jurul orelor 09,00, coloane impresionante de demonstranți, de data aceasta organizate pe întreprinderi, s-au îndreptat din nou spre centrul orașului, scandând lozinci anticeaușiste și anticomuniste. Ajunși în fața Primăriei, liderii manifestațiilor au pătruns în sediul acesteia pentru a se organiza. Au fost întocmite liste cu conducători proveniți din cadrul fiecărei instituții și întreprinderi din oraș. O parte dintre reprezentanții noii conduceri formate atunci au vorbit mulțimii de la o fereastră a clădirii Primăriei, iar Caransebeșul a fost declarat oraș liber. La un moment dat, cineva a anunțat că dictatorul Ceaușescu a fugit. Bucuria miilor de oameni prezenți în piața din fața sediului Consiliului Orașenesc a fost imensă. Solidaritatea românilor din alte orașe care au ieșit în stradă să-i susțină pe frații lor din vestul țării a fost decisivă pentru victoria deplină a Revoluției Române din decembrie 1989. În următoarele ore, în clădirea Consiliului Popular Orașenesc Caransebeș s-au constituit noile organe ale puterii locale, respectiv Consiliul local al Frontului Salvării Naționale. S-a tipărit un manifest intitulat "Frați concetățeni", conceput de câțiva intelectuali din localitate și mai apoi răspândit în oraș cu ajutorul tinerilor revoluționari. După victoria Revoluției, către orele 14.00, grupuri formate din revoluționari au trecut la asigurarea pazei unor obiective de importanță majoră din oraș.

În 21 decembrie 1989 la Caransebeș a izbucnit revolta, iar cetățenii Caransebeșului, curajoși și însetați de libertate, s-au alăturat timișorenilor, ieșind în stradă și demonstrând împotriva comunismului, împotriva lui Ceaușescu, precum și a neajunsurilor și tratamentului inuman de care aveau parte. La acea oră, Ceaușescu a decretat stare de necesitate și nu exista un final previzibil al evenimentelor. Caransebeșenii, înfruntând pericolul, au dat un greu tribut Revoluției. După Timișoara, Caransebeșul a devenit al 3-lea oraș liber al țării, în care cetățenii au avut curajul să-și ceară drepturile și să lupte pentru obținerea lor.

În timpul evenimentelor din decembrie 1989, la Caransebeș și-au pierdut viața 3 persoane, iar una a decedat ulterior din cauza rănilor provocate prin împușcare. Martirii Caransebeșului sunt: Cimpoieșu Popa Viorel de 24 de ani, împușcat în data de 21.12.1989 în timpul asediului clădirii fostei Miliții, Vereczki Mihai 53 de ani împușcat și decedat pe loc pe data de 24.12.1989, la Aeroport, Sboroștean Gheorghe de 40 de ani împușcat și decedat în 27.12.1989 la ICM, Puraci Samfiu 51 de ani, împușcat în timpul asaltului asupra clădirii Miliției și decedat în anul 1996 de pe urma rănilor suferite. De asemenea, au existat numeroși răniți prin împușcare, cei mai mulți dintre ei (15 revoluționari) fiind atinși de gloanțe în timpul asaltului din 21 decembrie 1989 asupra clădirii Miliției, pentru eliberarea grupului de arestați care au răspândit manifeste și lozinci împotriva regimului dictatorial.

Pentru a cinsti eroismul cetățenilor Caransebeșului, care prin curajul și jertfa lor au făcut ca acesta să fie printre primele orașe libere din țară înainte ca dictatura ceaușistă să fie înlăturată, și pentru a comemora sângele nevinovat curs pe altarul libertății, vă supun, spre dezbateră și aprobare, în numele caransebeșenilor, prezenta propunere legislativă pentru declararea municipiului Caransebeș "Oraș - martir" al Revoluției din Decembrie 1989.

Inițiator, :

Deputat Gheorghe Hogeia PDL

Hogeia
Senator Raymond Luca PNL - *Ray*
Dep. Mircovici Nicolae Minort - *Mir*
Dep. Fircaș Gheorghe Minort - *Fir*
Dep. SOCACIU VICTOR - PSD - *Soc*
Dep. DOBULESCU MARIUS - PDL - *Dob*
Dep. BUDURESCU DANIEL - PNL - *Bud*
Sen. COCA LAURENTIU - PSD - *Coca*
Sen. GREBLĂ TONI' - PSD - *Gre*